

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ-ПЛОВДИВ
ФАКУЛТЕТ ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ
КАТЕДРА „ОБЩЕСТВЕНОЗДРАВНИ НАУКИ“

Лекция №4

РЕПРОДУКТИВНА ЕТИКА

Проф. д-р Силвия Янкуловска, дмн

**ЕТИЧНИ ПРОБЛЕМИ
СВЪРЗАНИ С
ВЪЗПРЕПЯТСТВАНЕ НА
ЗАБРЕМЕНЯВАНЕТО И
ПРЕКЪСВАНЕ НА
БРЕМЕННОСТТА**

1. Контрацепция
2. Стерилизация
3. Аборт

**ЕТИЧНИ ПРОБЛЕМИ
СВЪРЗАНИ С
БЕЗПЛОДИЕТО И
ПРИЛОЖЕНИЕТО НА
НОВИ РЕПРОДУКТИВНИ
ТЕХНОЛОГИИ**

1. Изкуствено осеменяване
2. In-vitro фертилизация
3. Сурогатна майка

ОСНОВНИ МОМЕНТИ В СТАНОВИЩЕТО НА СМА ПО СЕМЕЙНО ПЛАНИРАНЕ И ПРАВО НА ЖЕНАТА НА КОНТРАЦЕПЦИЯ

- СМА одобрява семейното планиране.
- Защо?
 - Основен компонент на физическото и психическото здраве и благополучие на жените;
 - Предотвратява преждевременните умирения от последиците на нежеланите бременности;
 - Допринася за преживяемостта на кърмачетата и децата;
 - Гарантира по-голяма възможност на индивидите да достигнат пълен потенциал.

ОСНОВНИ МОМЕНТИ В СТАНОВИЩЕТО НА СМА ПО СЕМЕЙНО ПЛАНИРАНЕ И ПРАВО НА ЖЕНАТА НА КОНТРАЦЕПЦИЯ

- Жените имат право да получават информация за своето тяло и функции **независимо от** националност, социална принадлежност или вяра – **принцип на справедливост** (предишна версия).
- **Всяка жена има право на информация.**
- Ако жената изисква услуга, която лекарят не е в състояние да предостави, тя трябва да бъде насочена към друг лекар или институция (предишна версия).

СТЕРИЛИЗАЦИЯ

- % на необратимост ⇒ валидно ИС
- Тежка телесна повреда законово
- Неприемлива при психично болни
- Евентуално морално приемлива при (различни европейски практики):
 - медицински съображения за запазване на здравето
 - част от друга медицинска намеса
 - изпълнена репродукция

АБОРТ

Възгледи относно моралният статус на човешкия ембрион

1. **Концепционна теория** – ембрионът е личност от момента на зачеването (consercio = оплождане)
 - a. религиозна обосновка
 - b. генетична обосновка
2. **Теория отчитаща развитието на ембриона** – ембрионът е личност, но след определен стадий на развитие
20 - 22 г.с. “раждане на мозъка”

Възгледи за аборта

- 1. Pro-life** – абсолютна позиция против аборта,
“свещеност на човешкия живот от самото му начало”,
аборт = убийство
 - a.** крайни привърженици – никога недопустим
 - b.** умерени привърженици – при заплаха за живота на майката
- 2. Pro-choice** – ембрионът е личност, но след определен стадий на развитие; бременната и ембриона имат различен морален статус; трябва да се защитава автономността на бременната
20 - 22 г.с. “раждане на мозъка”

Възгледи за аборта

3. Междинна позиция – всеки случай се преценява индивидуално в зависимост от:

а. мотивите за аборта

б. срока на бременността

- до 20 г.с. превес на правата на бременната
- след 20 г.с. превес правата на ембриона

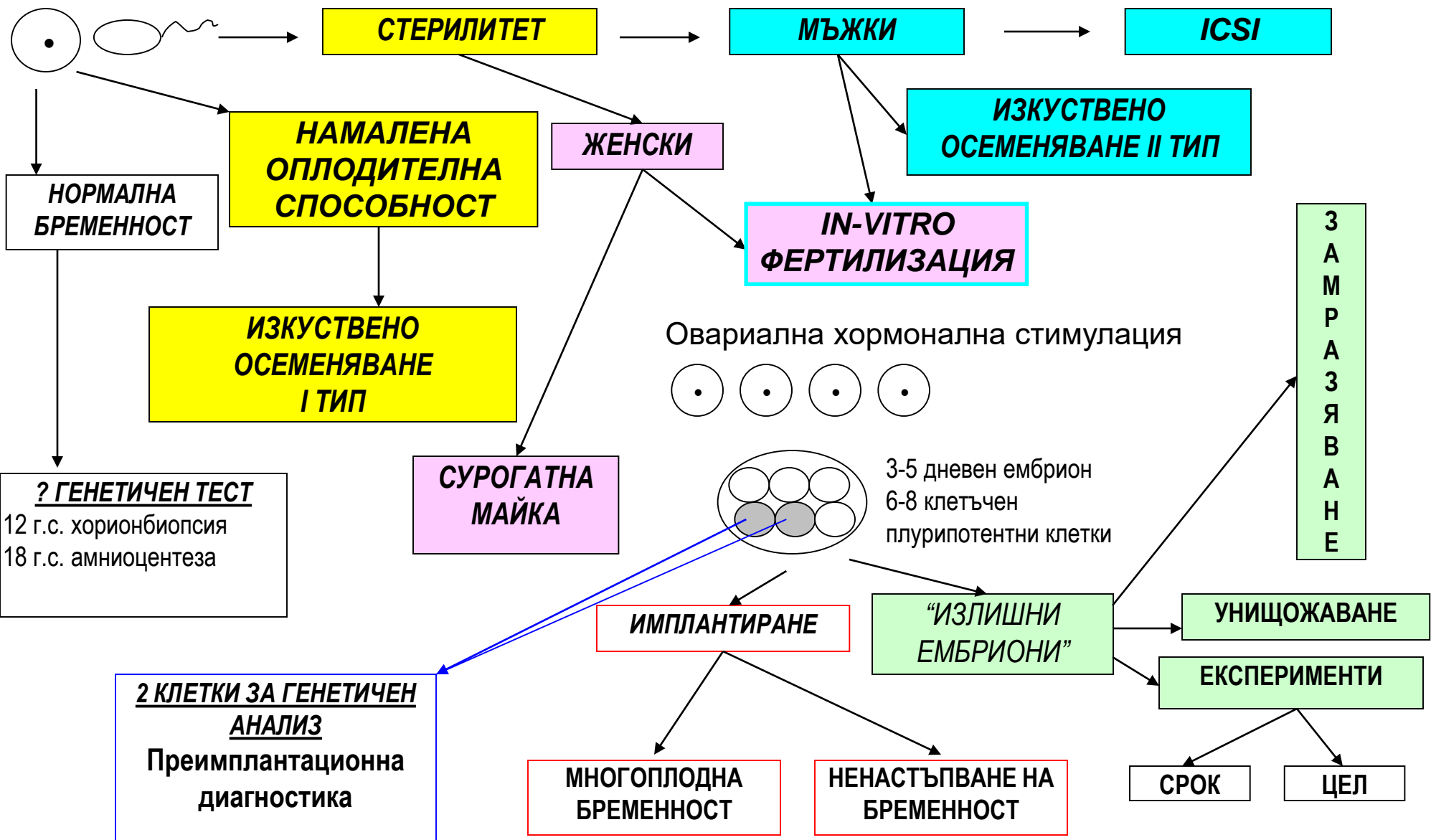
ПРЕДВАРИТЕЛНО ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОЛА НА ПЛОДА

- Патриархални общества
 - Сексуална дискриминация
 - Изкривяване на естественото съотношение между половете
 - Неравен достъп
 - По-малкото зло?

ПРЕДВАРИТЕЛНО ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОЛА НА ПЛОДА

➤ Западни култури – **“семејно балансиране”**
(*Гуидо Пенингс*)

- Медицински метод за немедицински цели
- Колко пъти?
- Разхищение на ресурси за IVF при двойки с нормална репродукция
- “Наклонена плоскост”

ЕТИЧНИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА СУРОГАТНА МАЙКА

- Биомеханистичен подход към жената като “машина за възпроизводство”.
- Имат ли родителите право да настояват майката-заместител да води здравословен начин на живот по време на бременността?
- Имат ли родителите право да искат пренатална диагностика за аномалии? Ако да, имат ли право да настояват за аборт?
- Има ли някакви права съпругът на майката-заместител?
- Имаме ли право да ограничаваме използването само до хетеросексуални двойки?

ЕТИЧНИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА СУРОГАТНА МАЙКА

- Детето може да има увреждания и двойката да не иска да го приеме. Докъде се простират отговорностите на обществото за оказване на грижи?
- **Комерсиализация.**
- Не може едно човешко същество да бъде използвано от други хора само като средство, тъй като колкото и да е желан крайният резултат (детето), той винаги ще е уязвим от морална гледна точка. ***Кант: Гледай на другия като на завършена личност, а не като на инструмент за постигане на нечии цели.***

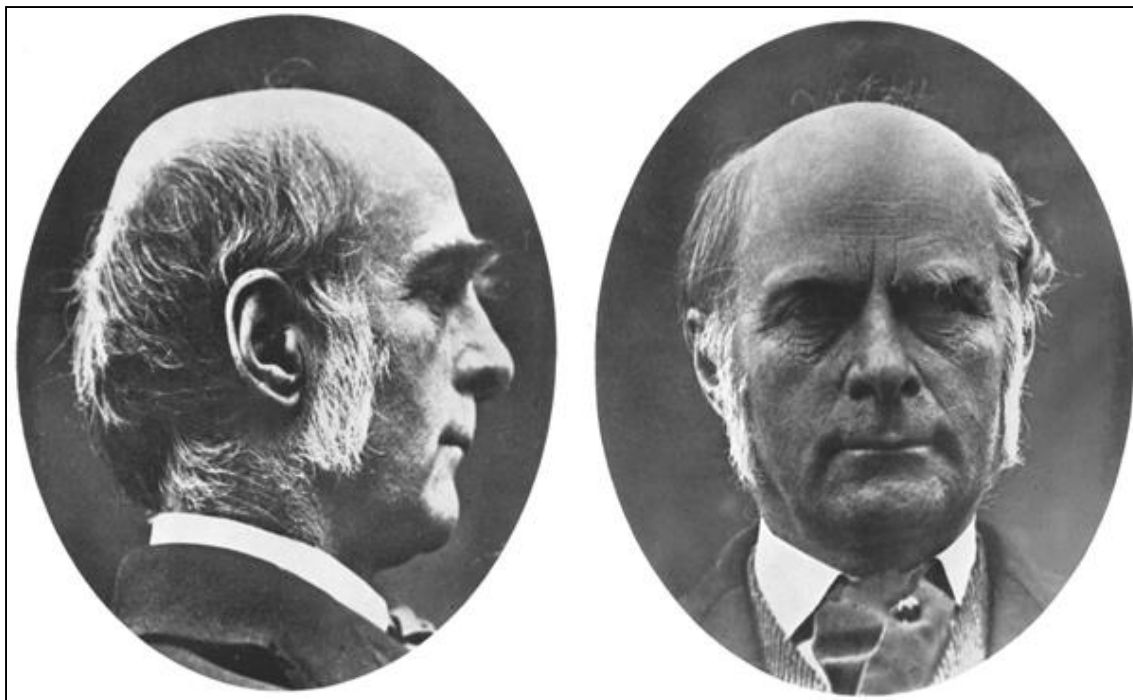
ЭТИКА И ГЕНЕТИКА

Кои проблеми?

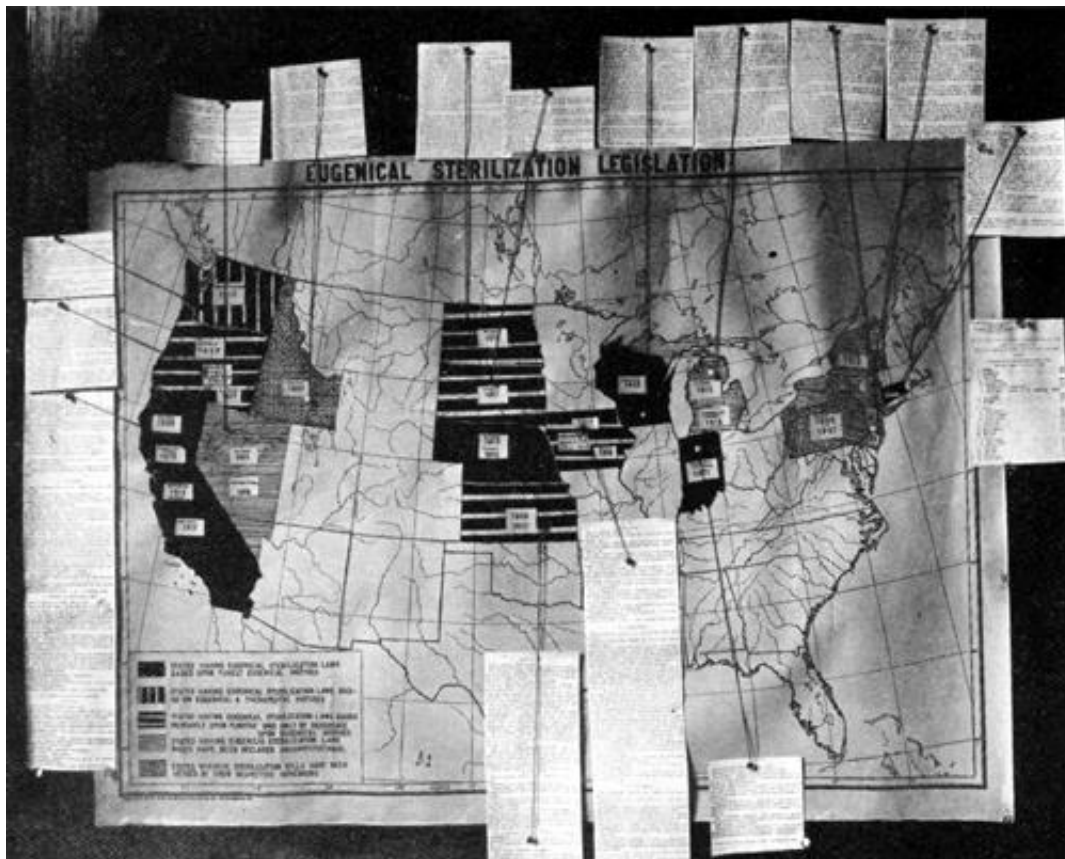
- Евгеника и генна терапия
- Генетични тестове
- Клониране

ЕВГЕНИКА

Дефиниция 1883г. Франсис Галтън - наука, разработваща методи на социален, биологически и медицински контрол, които могат да поправят (**отрицателна евгеника**) или подобрят качествата на бъдещото поколение (**положителна евгеника**).

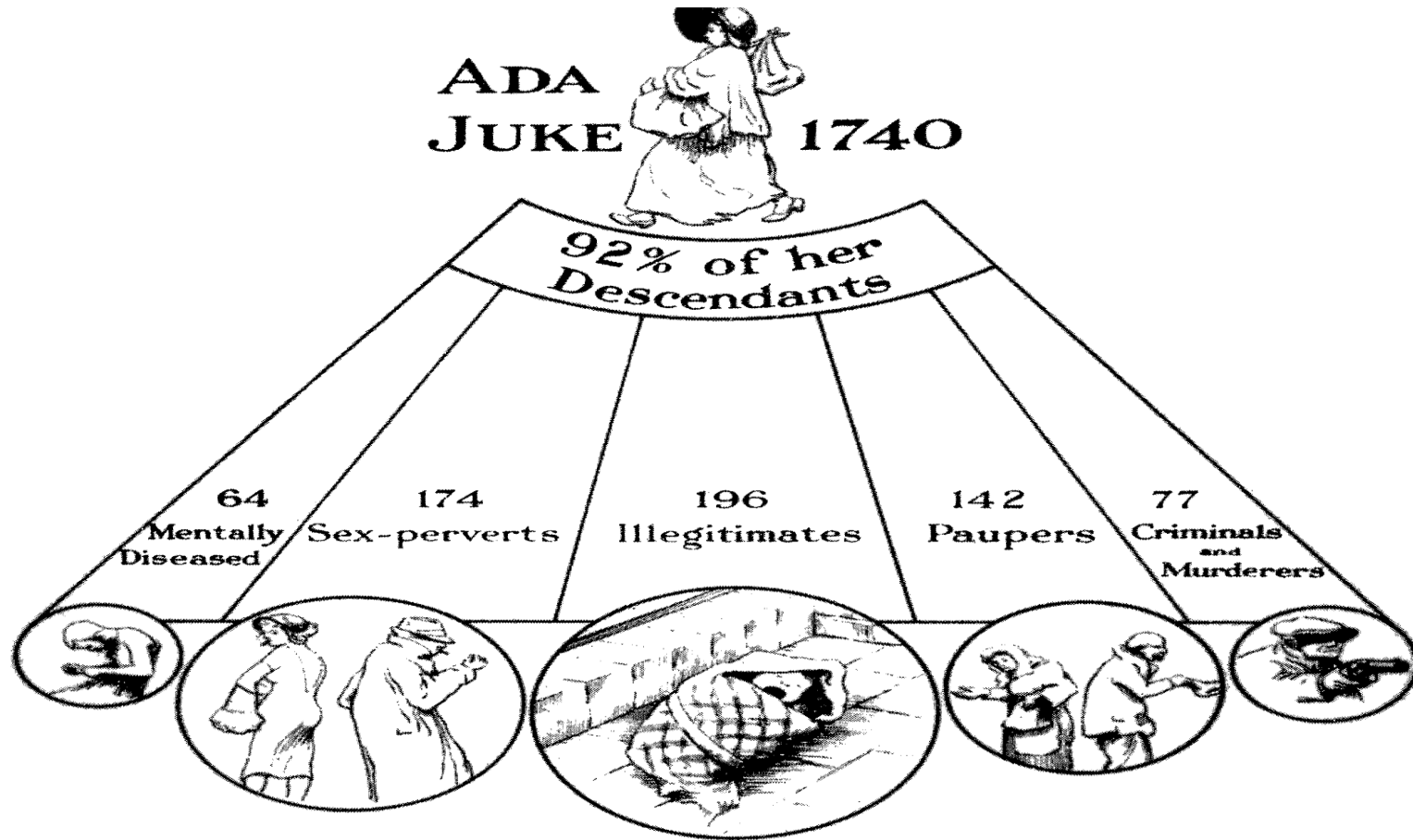
ЕВГЕНИКА

1907 г. САЩ, щата Индиана първият в света закон за принудителна стерилизация на генетично непълноценни индивиди.

1921 г. – постер от конференция по евгеника, показващ щатите, които прилагат закон за задължителна стерилизация

НЕЙНАТА СТЕРИЛИЗАЦИЯ БИ СТРУВАЛА 150 \$

**Трябва ли да позволим на Ада Джук да
продължи множенето на мизерията?**

**Кога тези, които плащат паунд за лечение ще поискат
унция за превенция?**

ЕВГЕНИКА

- Скандинавски страни (Швеция 60 хил.)
- Германия - 1933 г. Закон за защита на потомството от генетични заболявания (400 хил., от които 70 хил. впоследствие убити в газовите камери, за да освободят легла за ранените войници)

“НЕ СМЕ САМИ”

Нацистки постер от 1936 г. с флагите на държавите приели закон за задължителна стерилизация

Етични проблеми при положителната евгеника

- Кой ще реши кои са "елитните" качества, които си заслужава да бъдат унаследени?
- Кой ще бъде лишен от право да се репродуцира?
- Къде е границата при даване право на "родителите" да избират качествата на донора при ин-витро фертилизация?
- Кои качества са действително стойностни в едно човешко същество?
- Положителната евгеника води до изкривяване на представата за стойността на едно човешко същество. Тя поставя ударение върху физически и интелектуални качества, като оставя настрана социални и духовни аспекти.

Добре дошли в света на Гатака

Сега вече имате възможност да избирате генетичните заложи на детето, което бихте искали да създадете в този прекрасен нов свят.

Какво бихте избрали вие за бебето си?

Красиви сини очи?

Изумителна интелигентност?

Характер, лишен от склонност към насилие?

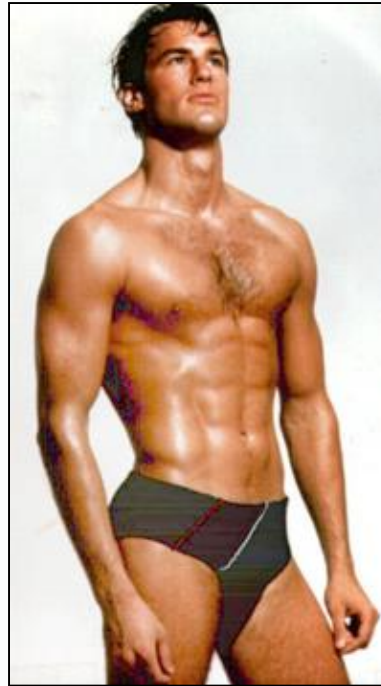
Продължителен живот?

Свободата да не се тревожи, че е дебело, ниско или плешиво?

Изберете мъдро, защото цялото бъдеще и съдба на детето ви зависят от това. Сега светът се стреми към съвършенство и колкото по-съвършено е детето ви, толкова по-големи са изгледите му за успех.

А ако го родите по "естествен" или "основан на вяра" път - генетично хвърляне на зарове - внимавайте. Не ви остава друго, освен да се надявате и да се молите, че детето ви ще бъде щастливо със своите пониски показатели за живот.

Елате при красотата

**Перфектно здраве,
хетеросексуален,
успешен бизнесмен**

аукцион за яйцеклетки

Кликни тук да видиш нашите донори

Добре дошли в ronsangels.com – единственият сайт, предоставящ уникалната възможност да наддавате за яйцеклетки от красиви, здрави и интелигентни жени. Всички наши донори трябва да представят подробни медицински изследвания от квалифицирани клиники по репродуктивно здраве или болници. Всички реципиенти на яйцеклетките трябва да разполагат със значителни финансови ресурси, за да гарантират, че децата родени от това сливане ще имат финансова сигурност и стабилен живот.

ОТРИЦАТЕЛНА ЕВГЕНИКА

ГЕННА ТЕРАПИЯ

- *Герминативна терапия* – корекция на генетичния материал на етап на оплодена яйцеклетка или ранен ембрион, в резултат на което корекцията ще е налице във всички клетки на последващо развилия се организъм и също в неговото потомство.
- *Соматична генна терапия* – манипулиране на генома на соматичните (неполови) клетки; в този случай промяната не се предава в следващите генерации.

Аргументи за и против герминативната терапия

- *Медицинска полза* – етиологично лечение
- *Медицинска необходимост* – единствено решение при някои заболявания
- *Профилактична ефективност* – избягва се нуждата от соматична терапия
- Уважение на автономността на родителите
- Научна свобода

- Научна несигурност и клиничен риск
- *Феномен на наклонената плоскост* – врата за положителна евгеника
- Разпределение на ресурсите
- Съгласието на бъдещите поколения
- Интегритет на генетичното наследство – бъдещите поколения няма да наследят непроменен генетичен материал

ГЕНЕТИЧНИ ТЕСТОВЕ

Кога?

- за потвърждаване на клиничната диагноза
- за откриване на генетично предразположение (пренатална диагностика или при възрастен, напр. BRCA гени за рак на гърда) ⇒ профилактични мерки.

Проблеми на боравенето с генетична информация

- Има ли право индивидът да реши какво може да бъде извършено с неговите гени или гените на неговите деца, за да се предотврати или лекува дадено заболяване?
- Има ли право индивидът да знае своите генетични аномалии, които не са изяви в настоящето, но могат да се извият след много години?
- Има ли смисъл от предоставяне на такава информация, ако не може да се предложи ефективно лечение?

Проблеми на боравенето с генетична информация

- Може ли специалистът да разкрие поверителна информация, касаеща генетични дефекти в случай, че бъдещ(а) съпруг(а) иска такава информация за партньора си? Има ли право да откаже такава информация предвид последствията за бъдещото поколение?
- Може ли работодател да изисква хромозомен анализ на подчинените си и съответно да уволни тези, чиито гени определят характерови особености, които той не харесва или предразположение към заболявания, които ще доведат до неработоспособност?

Проблеми на боравенето с генетична информация

- Има ли право индивидът да откаже разкриване на генома си?
- Етично ли е да се прави хромозомен анализ без информираното съгласие на индивида?
- ***Какво означава сериозно генетично заболяване?***
Което засяга много хора или което протича тежко? Кои заболявания трябва да се търсят чрез генетичен тест?
- ***Неутралност.***

ГЕНЕТИЧНО КОНСУЛТИРАНЕ

етични проблеми

- *Конфиденциалност*
- *Предизвикателства за обществото:*
 - Намаление на разходите чрез предотвратяване на раждания или чрез ранно лечение? Аборт като лечение? *пример с Кипър*
 - Макро-етични отговорности:
 - **Справяне с опасността от дискриминация в обществото спрямо родителите, които въпреки положителен генетичен тест са решили да родят и отгледат детето си.**
 - **Риск от дискриминация при здравното осигуряване на лицата с генетично предразположение за развиване на дадено заболяване.**
 - **Риск от дискриминация при наемане на работа.**
 - **Осигуряване на грижи за увредените.**

КЛОНИРАНЕ

- **Дефиниция:** *процес на създаване на генетично идентично копие на даден организъм.*
- **Видове:**
 - Репродуктивно
 - Терапевтично

КЛОНИРАНЕ

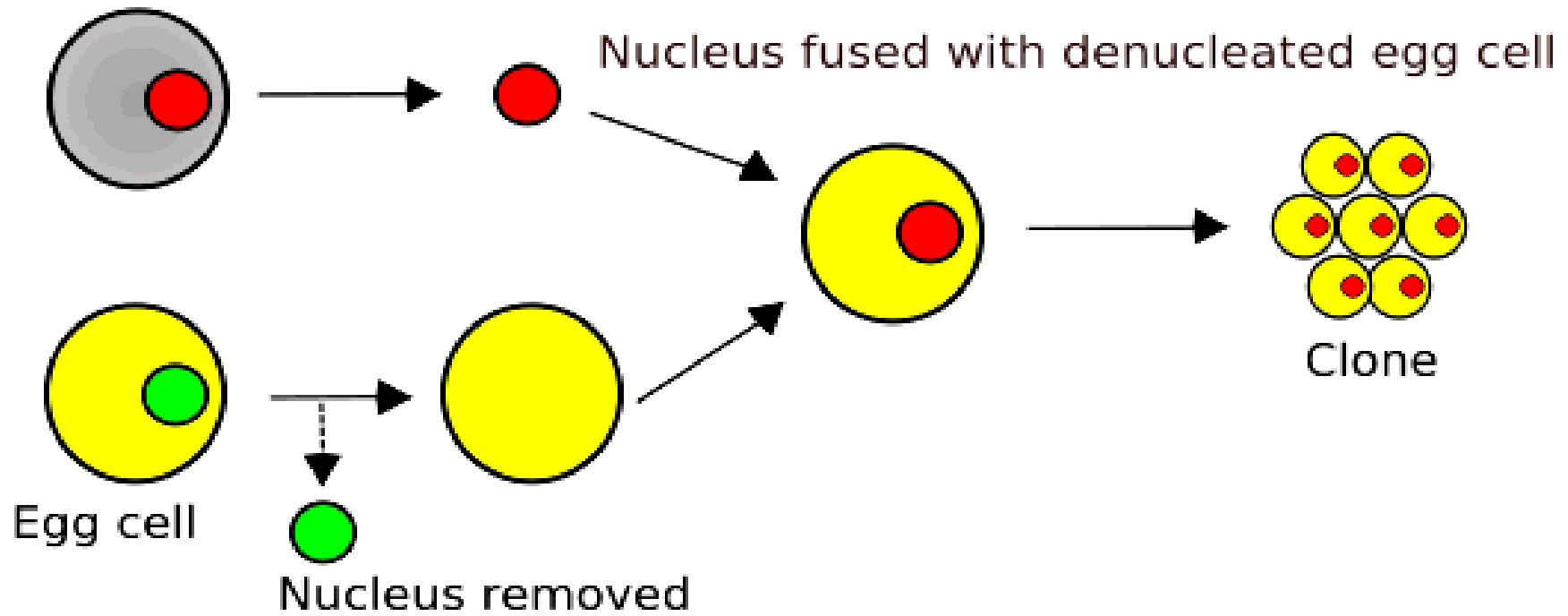
Репродуктивно клониране:

- чрез разделяне на ембриона (получават се идентични близнаци, носещи генетична информация и от майката и от бащата)
- **чрез соматично-клетъчен ядрен трансфер.**

Терапевтично (ембрионално) клониране -

създаване на стволови клетки, които могат да бъдат специализирани за развитието на различни видове органи и да се използват за целите на трансплантацията.

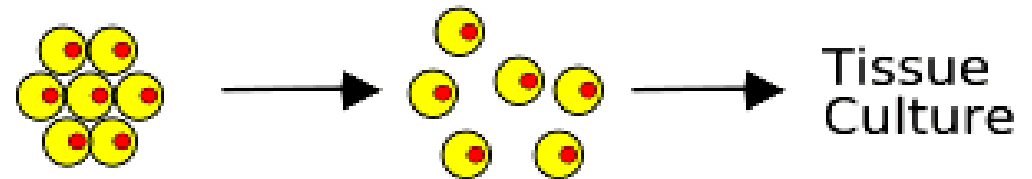
Somatic body cell with desired genes

REPRODUCTIVE CLONING

THERAPUTIC CLONING

КЛОНИРАНЕ

- 1997 г. - овцата Доли
- 18-ти февруари 2003 г. - Доли е евтаназирана, тъй като е боледувала от рак на белите дробове и артрит. Аутопсията не е показала белези на преждевременно стареене.
- 25 март 2003 г. - Раелското движение разпространява снимка на дете, за което твърди, че е третото клонирано човешко бебе и обещава да предостави генетични доказателства, но това така и не става.

Аргументи в полза на репродуктивното клониране

- Разрешаване на тежки репродуктивни проблеми.
- Предотвратяване на предаването на генетично заболяване от единия родител в поколението.
- Създаване на абсолютно съвместим донор при нужда от костно-мозъчна трансплантация на болно дете.

Аргументи против репродуктивното клониране

- Риск от сериозни дефекти у клонинга.
- Риск от преждевременно стареене.
- Инструментализация на човешкия живот.
- Липсва емоционалната страна на възпроизводството.
- Кой е родителят на клонинга? Изобщо той има ли родител? Не е ли по-скоро близък, отколкото дете на дарителя на генетичния материал?
- Личността, която се клонира губи уникалността си като личност. Клонингът може да чувства живота си предначертан от жизнения път на донора.

Аргументи против репродуктивното клониране

- Загуба на генетично разнообразие и промяна в генофонда, която може да наруши приспособимостта на човека към средата за в бъдеще.
- Технологията все още е с твърде ниска ефективност. За клонирането на овцата Доли са били използвани 299 яйцеклетки, 30 са започнали да се делят, 9 успешно са се имплантирали, но само една оцеляла.
- Копието и оригиналът една и съща душа ли ще имат?

Аргументи против репродуктивното клониране

- Възможна социална дискриминация за клонинга, който може да бъде считан за непълноценен човек, но също и **опасност от създаване на нова обществена култура**, при която клонирането би се превърнало в предпочитан метод на репродукция и родителите, които държат на естествената репродукция да бъдат класифицирани като безотговорни (*филм “Гатака”*).
- Неетично е източването на ресурси от по-важни медицински и социални проблеми към клонирането. Оскъдните обществени ресурси трябва да се използват за проекти, от които биха извлекли полза всички, а не както в случая с клонирането, само стерилните двойки.